

'Khi màu đỏ ám nh khôn nguôi m t dân t c'

Tác Giả: Đinh Quang Anh Thái/Ng&#i Vi&t
Thứ Năm, 29 Tháng 10 Năm 2009 15:02

Cách đây hai tháng, nhà xu&t b&n “Gi&y V&n” t&i Vi&t Nam cho phát hành “T&ng Giang H&”

- phát hành gi&i h&n và kín đáo trong vòng thân h&u - t&p th& “Bài Th& M&t V&n” c&a nhà th& Bùi Chát, b&n d&ch ti&ng Anh c&a Lê Đình Nh&t Lang. Đ&c nh&ng bài th& c&a Bùi Chát, ng&#i ta có c&m t&ng, t&ng con ch& p& nh&ng n&i đau, n&i trăn tr&, kh&c kho&i, và n&i u&t ngh&n c&a tác gi&.

Bìa t&p th& “Bài Th& M&t V&n” c&a Bùi Chát.

Trong cu&c trò chuy&n gi&a phóng viên Đinh Quang Anh Thái v&i M&c Lâm, biên t&p viên Ban Vi&t Ng& đài Á Châu T& Do, ông M&c Lâm nói r&ng, “Bài Th& M&t V&n” th& hi&n “nh&ng trăn tr&, nh&ng u&t t&c, nh&ng th&m l&ng c&a m&t th& h&.”

Biên t&p viên M&c Lâm đã nhi&u l&n trò chuy&n v&i Bùi Chát b&ng đi&n tho&i vi&n liên; và ông chia s& nh&ng suy nghĩ v& th& Bùi Chát v&i đ&c gi& Ng&#i Vi&t sau đây.

-ĐQAThái: Nhà văn Hoàng Ti&n hi&n s&ng & Hà N&i có l&n phát bi&u r&ng, “gi&i c&m bút chân th&t t&i Vi&t Nam vi&t nh& nh&ng gi&t máu nh& xu&ng trang gi&y.” Th& Bùi Chát có nh& v&y không, th&a anh M&c Lâm?

-M&c Lâm: Nh& nhà văn Hoàng Ti&n nói, rõ ràng, khi đ&c th& Bùi Chát, tôi có c&m t&ng anh đã nh& nh&ng gi&t máu trên trang gi&y. Bên c&nh nh&ng gi&t máu đó, t&p th& “Bài Th& M&t V&n” c&a Bùi Chát còn là m&t ti&ng thét không ra l&i, ti&ng thét b& d&n & trong cu&ng ph&i c&a tác gi&, khi&n nh&ng l&i th& c&a anh có nh&ng b&c phá r&t m&nh. Tôi c&m nh&n đ&c nh&ng trăn tr&, nh&ng u&t t&c, nh&ng th&m l&ng c&a m&t th& h&, đ&c bi&t là th& h& tr& nh& Bùi Chát.

'Khi màu đỏ ám nh khôn nguôi m t dân t c'

Tác Giả: Đinh Quang Anh Thái/Ng i Vi t
Thứ Năm, 29 Tháng 10 Năm 2009 15:02

-ĐQAThái: Bùi Chát vi t trong “Bài Th M t V n:” “Màu đ /Nh loài c /Ng là chuy n nh /Nên không ai đ n b /Chúng tôi luôn h t ho ng nh ng bi t làm th nào!?!/ Đành b ng ..”!!! Anh M c Lâm có hi u đ c “màu đ ” trong bài th mu n ám ch cái gì và anh có c m nh n đ c thái đ buông xuôi c a tác gi ?

Chân dung Bùi Chát. (Hình: Th Tân Hình Th c)

-M c Lâm: Bài th này dùng ngôn ngữ c a nh ng blogger, v a dí d m, v a b c tr c, v a đ hi u, mà l i n ch a nh ng n i ng m nguì, cay đ ng. Theo tôi, màu đ là bi u t ng cho lá c Vi t Nam hi n nay, đó là lá c đ sao vàng và đ ng th i màu đ cũng th hi n lòng quy t tâm theo đ u i ch nghĩa C ng S n c a nh ng ng i c m quy n hi n nay, đó là màu c a chi n th ng b ng m i cách, b ng m i giá, b ng m i ph ng ti n. Bài th , tuy ch có sáu câu thôi, chúng ta th y rõ ràng thân ph n, đ c bi t là c a nh ng ng i tr i tu i c a Bùi Chát, nh ng ng i lên m ng, nh ng ng i dùng blog nh nh ng trang vi t c a mình và ch “nh loài c ” thì màu đ b y gi tr thành m t đ i u gì đ y khó đ n cho s ch, khó phát quang đ c t t ng, khi mà nh ng ng i mang t t ng đ ám nh khôn nguôi c m t dân t c. Bùi Chát vi t, “chúng tôi luôn h t ho ng nh ng không bi t làm th nào,” rõ ràng Bùi Chát mu n nói, trong ch đ mà m i ng i đ u b “bó tay” m t cách nghiêm kh c, và màu đ có nh h ng đ n th h c a anh nh th nào và dù mu n dù không thì cũng không thoát ra đ c màu đ này.

-ĐQAThái: M t bài th khác, t a đ “Không Th Khác,” có đ n: “Nh ng ng i c ng s n/Anh em chúng tôi/Ch a bao gi th y h t h i/Trong ngôi nhà đen đ i này/Ai mu n th a k di s n c a h ?” Th a anh M c Lâm, ph i ch ng khi Bùi Chát vi t “Nh ng ng i c ng s n/Anh em chúng tôi,” tâm tr ng c a nhà th là m t ng i t bên trong nói lên n i xót xa đau đ n c a mình ch không ph i là ng i t bên ngoài?

'Khi màu đỏ ám nh khôn người m t dân t c'

Tác Giả: Đinh Quang Anh Thái/Ng i Vi t
Thứ Năm, 29 Tháng 10 Năm 2009 15:02

-M c Lâm: Vâng, rõ ràng Bùi Chát mu n g i m t thông đ p đ n ng i đ c dù trong hay ngoài. Thông đ p này rõ ràng là nh ng ng i mà Bùi Chát g i là “anh em” đó, nghĩa bóng hay nghĩa đen, đ u đúng c . H là nh ng ng i mang màu đ trên l ng m t cách b ép bu c ho c là t nguy n thì cũng là đ . Th nh ng Bùi Chát v n nghĩ h là nh ng ng i anh em. Nh ng ng i anh em này có ng i c m thông ho c có ng i không c m thông v i nh ng ý nghĩ c a Bùi Chát. Dù v y Bùi Chát nhìn h v i c p m t nhân b n.

Và câu chuy n mà t bên trong anh nhìn nh ng anh em c a anh ta nó khác v i nh ng ng i bên ngoài nhìn tr i bên trong Vi t Nam bây gi . Có l cái khác đó chúng ta nh n th y r t rõ trong nh ng hành đ ng c th c a ng i anh em đó đ i v i đ ng bào c a mình, và Bùi Chát nhìn th y đ c h ng ngày, h ng gi , anh đã đ c nghe, đã đ c th y và đã đ c (ho c b) h ng t t c m i th trong cu c s ng hi n nay i Vi t Nam.

-ĐQAThái: Đ c bài th “Thói” c a Bùi Chát, chúng ta th y đây là ti ng nói c a m t con ng i đã b ch n t t c nh ng t do c a đ i s ng?

-M c Lâm: Theo ti u s c a Bùi Chát thì anh là con c a m t ng i di c t mi n B c năm 1954 và anh chào đ i t i H Nai, t t nghi p ngành Văn H c c a Khoa Ng Văn Báo Chí tr ng Đ i H c Khoa H c Xã H i và Nhân Văn Sài Gòn năm 2001. Ng u n g c gia đình nh v y, nên Bùi Chát đã g p nh ng bó bu c t có vì v n đ v lý l ch. Chúng ta đ u bi t lý l ch quy t đ nh v n m ng c a m t con ng i i Vi t Nam cho t i nay và v n còn kéo dài nh v y, cho nên Bùi Chát vi t bài th ‘Thói,’ câu nào cũng ch m đ t b ng ch “nhé,” nghe v a bi quan v a bi ph n mà v a hài h c, trong đó mang đ m ch t u t c mà không th nói lên đ c.

Ch “nhé” r t cô đ ng, và nó làm tôi xúc đ ng khi đ c bài th “Thói” này. Ch “nhé” r t nh nhàng, gi ng H Nai, nh ng mà cay đ ng c a ng i B c, làm cho ng i mi n Nam c m th y đây là m t s hài h c c c k đau kh c a m t ng i B c mu n ch m ch c m t v n đ gì đó mà không th nói đ c.

-ĐQAThái: Đ c th Bùi Chát, bài nói v kinh t th tr ng ch ng h n, nhà th nói ch nghĩa xã h i là s n ph m c a hoang đ ng đ c ti p th b ng máu cùng th i gian ti n hóa m t ch ng t c; hay bài “C ng S n là cái quái gì.” Đây có ph i là b n tuyên ngôn lên án t n g c r ch nghĩa C ng S n?

'Khi màu đỏ ám nh khôn người m t dân t c'

Tác Giả: Đinh Quang Anh Thái/Ng i Vi t
Thứ Năm, 29 Tháng 10 Năm 2009 15:02

-M c Lâm: Tôi không nghĩ đây là m t b n tuyên ngôn mà Bùi Chát c tình lên án ch đ C ng S n; vì Bùi Chát không ph i là ng i ch ng C ng c c đoan hay là ch ng C ng theo ph ng cách mà chúng ta nghĩ r ng đây là cách hay nh t đ ch ng C ng. Bùi Chát là ng i làm th đ nói lên s th t và ghi nh n t t c nh ng gì anh c m nh n đ c trong vai trò m t ng i làm th , mang đ m tính nhân văn.

Đây có ph i là m t b n tuyên ngôn hay không? Tùy ng i đ c, h có th nghĩ đây là b n tuyên ngôn nh ng Bùi Chát vi t t i đó và ch m đ t t đó. Đó là cách r t hay c a nhà th , anh mu n cho chúng ta c m nghĩ m th c a anh b ng cách riêng tùy m i ng i.

-ĐQAThái: Anh có th cho bi t thêm m t chút n a v con ng i Bùi Chát.

-M c Lâm: Tôi ch a bao gi nói chuy n v i anh m t đ i m t, nh ng qua nh ng l n đ i n tho i thì tôi nghĩ Bùi Chát là ng i r t ít nói và “gi u mình trong m t cái v .” Anh không bao gi nói nhi u v b n thân cũng nh nh ng vi c x y ra hàng ngày chung quanh. Nh ng theo tôi đ c bi t thì Bùi Chát đã b công an “m i” lên r t nhi u l n v nh ng công vi c mà anh làm qua nhà xu t b n Gi y V n.

Chúng tôi cũng th y, trong t p th này, anh gi i thi u nhà xu t b n Gi y V n c a anh chuyên môn phát hành nh ng tác ph m mà có th b nhà n c ki m duy t và nh ng tác ph m này ch có photocopy và t ng cho b n h u thời ch không bán. Đây là đ i u chúng ta th y làm l ; l ch không có ai làm công vi c t n kém mà l i không thu nh n b t c m t l i nhu n nào c , nh ng Bùi Chát và Lý Đ i đã cùng nhau h p s c đ làm m t nhà xu t b n Gi y V n và tr c đó các anh đã l p nhóm “M Mi ng” v i t t c nh ng tác ph m c a Bùi Chát đ c loan truy n trên Internet trong nhi u website văn h c.

-ĐQAThái: Anh tâm đ c bài th nào nh t c a Bùi Chát?

-M c Lâm: Tôi th y có m t bài th r t hay, đó là bài th “Tháng T ,” khi mà t t c chúng ta đ u nói v ngày y, trong và ngoài n c. Trong n c dĩ nhiên là k ni m chi n th ng, ngoài n c thì t ng ni m ngày u t h n, ngày đau th ng; nh ng v i Bùi Chát thì ngày 30 Tháng T nh th này:

'Khi màu đỏ ám nh khôn người m t dân t c'

Tác Giả: Đỉnh Quang Anh Thái/Ng&#i Vi&#t
Thứ Năm, 29 Tháng 10 Năm 2009 15:02

"Nh&# ng tr&# n m&# a r&# t xu&# ng đ&# u thiên h&#

S&# m&# t đ&# i cu&# c đ&# i

Ng&# i ng&# i không bi&# t tr&# n vào đâu

Tháng T&# ng&# p đ&# ng cu&# n tr&# u ng&# i ra b&#

Cu&# n vào nh&# ng cu&# c ch&# n th&# u cân nh&# c

Cách m&# nh đ&# y thì v&# ti&# ng đ&# y ngang ng&# nh

Nét kh&# n kh&# hi&# n trên khuôn m&# t thành s&# o c&# a qu&# c gia."

Ch&# "thành s&# o c&# a qu&# c gia," không có ch&# nào đúng h&# n ch&# đ&# y. Bùi Chát đã nhìn s&# v&# t m&# t cách t&# nh táo, theo cách c&# a m&# t ng&# i tr&# và tuyên b&# nh&# ng câu nh&# v&# y thì chúng ta th&# y kh&# năng làm th&# c&# a Bùi Chát và cách v&# n đ&# ng th&# v&# n c&# a anh r&# t tuy&# t v&# i.

-ĐQAThái: Cám&# n anh M&# c Lâm đã nói cho nghe v&# Bùi Chát.